

BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA ANIQ VA TABIIY FANLAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA MANTIQUIY FIKRLASHGA O‘RGATISH

Qobilova Maftuna Abdurasulovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti magistranti

***Annotatsiya:** Maqolada aniq va tabiiy fanlarni o‘qitishda mantiqiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning ahamiyatiga to‘xtalib o‘tilgan. Boshlang‘ich ta‘limda aniq va tabiiy fanlar integratsiyasi asosida mantiqiy fikrlashga o‘rgatish metodikasi darsliklar tahlili asosida yoritib berilgan.*

***Kalit so‘zlar:** Aqliy hujum, metod, uslub, tushuncha, estetik, integratsiya, mantiqiy fikrlash.*

ОБУЧЕНИЕ ЛОГИЧЕСКОМУ МЫШЛЕНИЮ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАЦИИ ТОЧНЫХ И ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

***Аннотация.** В статье акцентируется внимание на важности формирования умения логически мыслить при обучении конкретным и естественным наукам. На основе анализа учебников объясняется метод обучения логическому мышлению, основанный на интеграции конкретных и естественных наук в начальном образовании.*

***Ключевые слова:** Метод, метод, концепция, эстетика, интеграция, логическое мышление.*

TEACHING LOGICAL THINKING ON THE BASIS OF INTEGRATION OF THE EXACT AND NATURAL SCIENCES IN PRIMARY EDUCATION

Annotation. This article discusses the scientific and methodological foundations for improving the speech of a schoolchild when resuming the native language of instruction in the primary grades. The textbooks show that the actualization of education in the native language in the primary grades is the most necessary and methodological basis for the development of the student’s speech.

Keywords: *primary class, speech, scientific and methodological base, development of speech.*

Globalashuv sharoitida ta'lim shaxsni har tomonlama voyaga yetkazish, unda komillik va malakali mutaxassisga xos sifatlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Bugungi tezkor davr o'quvchilarni qisqa muddatda va asosli ma'lumotlar bilan qurollantirish, ular tomonidan turli fan asoslarini puxta o'zlashtirilishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni taqozo etmoqda. o'quvchilarda bilimlarini shakllantirish o'qituvchi rahbarligida, maqsadli tashkil qilingan faoliyat jarayonida samarali rivojlanadi va bu pedagogik jarayonda o'z aksini topadi.

Aniq va tabiiy fanlar integratsiyasi asosida mantiqiy fikrlashga o'rgatishda o'quvchilarning mustaqil izlanuvchanlik faoliyatlarini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlar asosan kichik guruhlarda hamda individual shaklda olib borilishi lozim. Individual shakl asosan berilgan topshiriqlarni mantiqiy jihatdan bajarishga yo'naltiriladi [1; 39-b.]. Har bir o'quvchi o'zining individual xususiyatlariga egaki, bu uning o'quv faoliyatiga katta ta'sir etadi. Pedagogning bu xususiyatlarni o'rganishi va inobatga olishi o'qitish sifatini oshirish hamda har bir o'quvchining mantiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun sharoit yaratadi. Pedagog o'quvchilarning darslardagi va tajriba mashg'ulotlari vaqtida dars jarayonidagi ishini, fikrlash qobiliyatlarini

O'quvchi mantiqiy fikrlashga oid mashg'ulotlarda mustaqil ravishda o'z ustida ishlaydi.. Kichik guruhlarda mantiqiy fikrlashga oid mashg'ulotlarda berilgan topshiriqlar puxtalik bilan o'ylab chiqilgan bo'lishi kerak, chunki ularda o'quvchilar ongini o'stirish hamda tafakkurini boyitish, muloqot kabi qobiliyatini rivojlantirish maqsadlari bor O'qituvchi o'quv va ko'rsatmali vositalarni ishlata olishni, ulardan maqsadga muvofiq va oqilona tarzda foydalanishni bilishi kerak.. O'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlar dars ishlanmalari hamda texnologik xaritalari asosida tashkil etiladi. Mashg'ulotlar asosini mustaqil va ijodiy ish topshiriqlarini bajarish tashkil etadi. Har bir mashg'ulot o'quv maqsadiga to'la erishish uchun qo'shimcha mashg'ulotlar ham o'tkazilishi mumkin.

O'quvchilarga mustaqil bilish, fikrlash va ijodiy izlanishga majbur qiladigan, muammoli hayotiy dalillarga asoslanadigan vaziyatli topshiriqlarni berish maqsadga muvofiqdir. O'quvchi topshiriqlarni ijodiy fikrlash va mustaqil ishlash orqali mantiqiy fikr doirasi kengayadi [3; 52-b.]. O'qituvchilar mustaqil va ijodiy ish topshiriqlarini bajarish bo'yicha o'quvchilarning intilishlarini olqishlashi hamda to'g'ri yo'naltira olishlari lozim. Savollar yoki topshiriqlar orqali o'quvchilarning mantiqiy fikrlashlarni rivojlantirish, noma'lum yoki noaniq ma'lumotlar mohiyatini tushunish uchun mustaqil izlanishlarini vujudga keltiradi. Olib borilgan pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'quvchining mantiqiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish va rivojlantirish, uning mustaqil bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirishda mustaqil ish ijodiy ta'sir

ko'rsatar ekan [2; 221-b.]. Bilimlarni mustahkamlash va mantiqiy tafakkurni rivojlantirish uchun xarita bo'ylab xayolan sayohat o'tkazish aniq va tabiiy fanlar integratsiyasida ahamiyatlidir, bunda sayohat vaqtida bolalar yo'lga nimalar kiyib olishlarini, yo'lda nimalarni ko'rishlarini, qanday o'simlik va hayvonlar uchrashini aytishlari kerak bo'ladi.

Shu jarayonda bolalarda mantiqan fikrlash jarayoni jadallashadi, bola hayolan har hil vaziyatlarni ongida tasavvur qila boshlaydi. Kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun matematikaning eng qiyin bo'limlaridan biri "Rang, shakl, o'lcham" bo'limidir. Va bu tasodifiy emas, chunki. Bu yoshdagi bolalarda mavhum fikrlash hali rivojlanmagan, ular uchun boshqalarga e'tibor bermasdan, belgilarning faqat bittasini ajratib olish yoki ajratib olish qiyin, masalan, shakli yoki hajmini sezmasdan rangni ajratib ko'rsatish yoki faqat ta'kidlash. shakli, hajmi va rangiga e'tibor bermaslik. Barcha o'yinlar va o'yin mashqlari maxsus qurilgan tizim bo'lib, unda har bir o'yin avvalgisiga asoslanadi va keyingisini tayyorlaydi.

O'yinlar ketma-ketligi tahlil va sintezdan boshlab, tasniflashgacha bo'lgan mantiqiy fikrlash usullarini ishlab chiqish tizimi asosida qurilgan mantiqiy fikrlash muvaffaqiyatli o'qish uchun zarur [4; 14-b.]. Mantiqiy operatsiyalar: tahlil, sintez, taqqoslash, umumlashtirish, tasniflash nafaqat aqliy harakatlar, balki har qanday tushunchani o'zlashtirish yo'lini belgilovchi texnika sifatida ham ishlaydi. Bunday o'yinlarni o'ynab, bola nafaqat geometrik shakllardagi, balki boshqa narsalar va hodisalardagi belgilarni ajratish uchun o'z aqliy harakatlaridan foydalanish uchun zarur vositani oladi. Shuning uchun ko'plab o'yinlarni boshqa materiallarda o'ynash mumkin va kerak: "Idishlar", "Mebel", "Transport", "O'simliklar", "Hayvonlar" va boshqalar. Aniq va tabiiy fanlar tizimida olamni yalpi idrok etish, tizim miqyosida fikrlash va aksiologik baholash - yangi dialektik tizimni ishlab chiqarishda boshlang'ich mezon sifatida shakllanadi. Bunday yondashishda ta'limda ilmiy mezon yangi sifat kasb etadi.

Xulosa. Aniq va tabiiy fanlar integratsiyalashuvi o'quvchilarda dunyoning zamonaviy tabiiy-ilmiy ko'rinishiga mos keluvchi idrok etish uslubini shakllantirishga (yalpi fikrlash), qaysiki, o'z yechimining gumanitar yo'llarini talab qiluvchi, hozirgi dunyo dolzarb muammolarini tushunishga imkon beradi o'quvchilarning ilmiy-tabiiy dunyoqarashlarini shakllantirish va kengaytirish, mantiqiy fikrlashga o'rgatishda har bir dars mavzuyini bayon qilishga e'tibor beriladi. O'quvchilar topshiriqlarni individual bajarish jarayonida ularning aqliy faoliyati jalb etiladi, o'z bilimi, kuchi va qobiliyatiga bo'lgan ishonch ortadi. Buning natijasida har bir shaxs o'z imkoniyati darajasida rivojlanadi. Shu tarzda tashkil etilgan bilish faoliyatida vaqtdan unumli foydalaniladi. Pirovard natijada ta'lim samaradorligi ortadi. Ta'limning zamonaviy pedagogik texnologiyalaridan foydalanib o'tiladigan darslarda o'quvchilarning bilish faoliyati individual tarzda tashkil etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mavlonova, N.Raxmonqulova “Boshlang‘ich ta‘limning integratsiyalashgan pedagogikasi” T.: Ilm-Ziyo 2009. 127-b.
2. Saloxitdinova Navro‘za Murodulla qizi “Development prospects of primary education integration(on the example of exact and natural sciences)” //Jamiyat va innovatsiyalar jurnali. P.221-225. Special Issue-7 (2021) <https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&cluster=11965514625128930189&btnI=1&hl=ru>.
3. Saloxitdinova Navro‘za Murodulla qizi “Boshlang‘ich sinflarda inetgratsiyalashgan ta‘limni takomillashtirish” O‘quv qo‘llanma. ISBN 978-9943-8417-9-6. T.:”Tamaddun”. -2022. B.125.
4. Salokhitdinova, Navruza Murodulla qizi “Providing membership between testing and international assessment programs from primary school mathematics (An example of elementary school math)”/ Scientific Bulletin of Namangan State University-2020. B. 14-19. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=eufxhxgAAAAJ&citation_for_view=eufxhxgAAAAJ:TFP_iSt0sucC.